

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

<i>Кузнецова Людмила Валентинівна</i>	
ІСТОРИЗМ ЯК ПРИНЦИП ДОСЛІДЖЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА	455
<i>Мишак Дмитро Едуардович</i>	
УЧАСТЬ ЗАХИСНИКА НА ЗАВЕРШАЛЬНИХ ЕТАПАХ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ	458
<i>Прищедько Олександр Леонідович</i>	
ПОДАТКОВИЙ КОМПРОМІС ЯК ПІДСТАВА ЗАКРИТТЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	460
<i>Ренкас Анастасія Анатоліївна</i>	
СПЕЦИФІКА ВИЗНАЧЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО СТАТУСУ ПІДОЗРЮВАНОГО У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	461
<i>Філімонов Микита Володимирович</i>	
ДОПУСТИМІСТЬ ДОКАЗІВ, ОТРИМАНИХ ІЗ ВЕБ-САЙТІВ ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ: ПРОБЛЕМИ ДОКТРИНИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ	463
<i>Якових Євген Володимирович</i>	
ДО ПИТАННЯ ПРО ПЕРЕДАЧУ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ НА ВІДПОВІДАЛЬНЕ ЗБЕРІГАННЯ ВЛАСНИКУ Д КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	465

СЕКЦІЯ 11. КРИМІНОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

<i>Др'юмін Віктор Миколайович</i>	
ПОЛЕМОЛОГІЯ ТА ВІЙНА: КРИМІНОЛОГІЧНИЙ РАКУРС	468
<i>Мандриченко Жанна Василівна</i>	
ДО ПИТАННЯ ЩОДО УМОВ БУДІВЕЛЬНОЇ АМНІСТІЇ В УКРАЇНІ	471
<i>Melnychuk Tetiana Volodymyrivna</i>	
ORGANISED CRIME IN POST-WAR RECONSTRUCTION OF UKRAINE: MAPPING THE RISKS	473
<i>Федчун Наталія Олександрівна</i>	
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ КРИМІНОЛОГІЧНОГО ВИВЧЕННЯ ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ БЕЗПЕКИ	475
<i>Цитряк Віктор Ярославович</i>	
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПЕРШИХ ПЕНІТЕНЦІАРНИХ УСТАНОВ ТА СИСТЕМ	477
<i>Альбещенко Олексій Станіславович</i>	
СОЦІАЛЬНО-ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРИВАТНИХ ВІЙСЬКОВИХ КОМПАНІЙ	480

СЕКЦІЯ 12. КРИМІНАЛІСТИКА, СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА, ПСИХОЛОГІЯ ТА МЕДИЦИНА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СУДОЧИНСТВА

<i>Аркуша Лариса Ігорівна, Д'ячкова Марія Олегівна</i>	
РОЛЬ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УМОВАХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ	482
<i>Тіщенко Валерій Володимирович</i>	
ВОЄННА КРИМІНАЛІСТИКА: ПОНЯТТЯ, ПРИЗНАЧЕННЯ І ЗМІСТ	484
<i>Загородній Віктор Євстафійович, Чумак Сергій Прокопійович</i>	
ВИКОРИСТАННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИХ ТА КРИМІНАЛІСТИЧНИХ МЕТОДІВ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ АБО ПРЕКУРСОРІВ	486
<i>Ващук Олеся Петрівна</i>	
ЩОДО МОБІЛЬНОГО ДОДАТКУ СЛІДЧОГО	489
<i>Подобний Олександр Олександрович</i>	
УТОЧНЕННЯ ТИПОЛОГІЇ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ	491
<i>Самойленко Олена Анатоліївна</i>	
ЩОДО ТАКТИКИ ОКРЕМИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ЯК СТРУКТУРНОГО ЕЛЕМЕНТУ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	494
<i>Цехан Дмитро Миколайович</i>	
КРИМІНАЛЬНА КАР'ЄРА: ОКРЕМІ МОДЕЛІ ПОБУДОВИ	495
<i>Каркоцький Іван Олексійович</i>	
ОКРЕМІ ПИТАННЯ ДОПИТУ ЕКСПЕРТА ПІД ЧАС СУДОВОГО СЛІДСТВА	498
<i>Серафимов Олександр Миколайович</i>	
ЩОДО ДЕЯКИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗУМІННЯ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗОВАНИХ ЗЛОЧИННИХ УГРУПОВАНЬ, ЯКІ ДІЮТЬ НА ТЕРИТОРІЇ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ	500
<i>Белік Лариса Степанівна</i>	
ЩОДО КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ ПІД ЧАС ВИЯВЛЕННЯ ТА РОЗКРИТТЯ КОРУПЦІЙНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	502

7. Федчак І. А. Основи кримінального аналізу : навч. посіб. Львів : Львів. держ. унт внутр. справ, 2021. 288 с.

8. Тактичний кримінальний аналіз: теорія та практика : навч. посіб. / О. Є. Користін, Н. П. Свиридюк, О. М. Цільмак [та ін.] ; МВС України, ДНДІ, ОДУВС. Одеса : РВВ ОДУВС, 2019. 216 с.

Ключові слова: кримінальний аналіз, методи криміналістики, інформаційно-аналітична діяльність, операційний аналіз, тактичний аналіз, стратегічний кримінальний аналіз.

Keywords: criminal analysis, criminalistics methods, information and analytical activity, operational analysis, tactical analysis, strategic criminal analysis.

Самойленко Олена Анатоліївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової діяльності,
доктор юридичних наук, професор*

ЩОДО ТАКТИКИ ОКРЕМИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ЯК СТРУКТУРНОГО ЕЛЕМЕНТУ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

В теорії криміналістичної методики традиційною самостійною структурною частиною окремої криміналістичної методики вважають тактику типових (поширених) слідчих (розшукових) дій, що проводяться під час розслідування певної окремої, групової, видової або міжвидової категорії злочинів. Аналіз наукових джерел дає можливість стверджувати, що до 2015 року фактично за таким принципом було структуровано переважну більшість окремих криміналістичних методик в підручниках, монографіях або дисертаційних дослідженнях.

Втім, є підручники та деякі наукові дослідження, криміналістичні джерела, у яких особливості провадження слідчих (розшукових) дій не висвітлюються або лише подекуди поверхнево згадуються окремі тактичні прийоми (наприклад, підручник за ред. П. Д. Біленчука, 2001 року видання). Починаючи з 2015 року в дисертаційних дослідженнях під час викладу відповідного матеріалу наголос робиться на, або переліку обставин, що встановлюються в перебігу тієї чи іншої слідчої (розшукової) дії, або на визначенні з урахуванням умов слідчих ситуацій оптимальної послідовності слідчих (розшукових) дій та інших заходів у програмах або алгоритмах розслідування. Така послідовність може бути охарактеризована як однозначна, альтернативна або довільна. Щодо самих програм розслідування, то здебільше науковці роблять акцент на взаємозв'язку їх складових (слідчих дій) та визначають кореляцію їх елементів, тим самим розроблюються тактичні операції типові для окремого або комплексного виду злочинів.

Необхідність виокремлення в криміналістиці підвидів (комплексів) злочинів, відповідно й розроблення методик їх розслідування, пов'язана з поширенням нових різновидів злочинів в практиці правоохоронних органів, а тому і з їх підвищеною суспільною небезпекою та прихованістю, яка зумовлює низьку особливостей проведення не тільки розслідування в цілому, а й проведення окремих слідчих (розшукових) дій. Наприклад, окремі насильницькі та корисливі злочини набувають поширення в період погіршення соціально-економічної ситуації (безробіття, невиплата зарплат, пенсій, зменшення соціальної допомоги) та об'єктивних умов, пов'язаних із російсько-українською війною. У великих містах для цих категорій злочинів є й інші сприятливі фактори (багатолюдність, концентрація уваги правоохоронців на зменшенні наслідків застосування озброєння агресора), тому в методиках розслідування таких злочинів слідчі (розшукові) дії повинні розглядатися як специфіка розслідування.

З прикладних позицій потрібно наголосити, що дуже важливо відобразити мету проведення певної слідчої (розшукової) дії, її значення для встановлення об'єктивної дійсності в конкретній справі, що при певному повторенні набуває характеру типовості.

Не менш важливими є й специфічні моменти її початку та закінчення, що передовсім зумовлюються особливостями розслідуваного злочину, а також залежать від слідчої ситуації, етапу розслідування та цілої низки інших чинників суб'єктивного та об'єктивного характеру. У зазначеній структурній частині методики стосовно кожної слідчої (розшукової) дії має бути відображено: її види, класифіковані за прийнятими в криміналістиці критеріями, мета (завдання), предмет, особливості тактичних прийомів, що застосовуються. Так, допит класифікується залежно від категорії допитуваних осіб за їх процесуальним становищем, характером причетності до події розслідуваного злочину, роллю в ньому обвинувачених (підозрюваних). Обшук поділяється за його об'єктами, предметом пошуку тощо. Це суттєво впливає на визначення мети, тактичних прийомів та їх комплексів, які, у свою чергу, визначають тактику слідчої (розшукової) дії.

В цілому ж значна увага має бути приділена особливостям тактичних прийомів, найбільш поширеним, характерним під час проведення слідчих дій у перебігу розслідування саме певної категорії злочинів, з урахуванням слідчої ситуації розслідування та ситуації конкретної дії. Тактичні прийоми мають стосуватися всіх етапів слідчої дії: підготовчого, робочого, заключного (в літературі не завжди підготовка до слідчої дії розуміється як етап та виділяється заключний; на більшу кількість стадій поділяють допит). Доцільно навести найбільш застосовні тактичні комбінації.

Також можуть бути розглянуті тактичні прийоми та рекомендації щодо використання спеціальних знань у формі залучення спеціаліста до участі в слідчій дії, взаємодії слідчого з оперативними підрозділами, громадськістю. Слід вказувати, спеціалістів яких галузей необхідно запрошувати і для виконання яких завдань, які питання вирішувати спільно з оперативними співробітниками, представниками громадськості (спеціалізованих громадських формувань, населення тощо).

Отже, в методиках розслідування злочинів слід підкреслювати специфічні, прикладні аспекти проведення слідчої (розшукової) дії, обумовлені тим, що певна слідча (розшукова) дія виконується на певному криміналістичному етапі розслідування, (початковому чи наступному), з певною метою та у певній слідчій ситуації.

Ключові слова: кримінальне правопорушення; методика розслідування; слідчі (розшукові) дії; слідча ситуація; тактичний прийом; тактика.

Keywords: criminal offense; investigation methodology; investigative (search) actions; investigative situation; tactical reception; tactics.

Цехан Дмитро Миколайович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової діяльності,
доктор юридичних наук, професор*

КРИМІНАЛЬНА КАР'ЄРА: ОКРЕМІ МОДЕЛІ ПОБУДОВИ

Злочинна діяльність як відповідна форма протиправної соціальної практики вивчається значною кількістю дослідників крізь призму різних методологічних підходів та у межах наук різного циклу, що забезпечує можливість її всебічного пізнання з метою розроблення оптимальних у конкретних історичних умовах методів протидії, своєчасного виявлення та розслідування. Водночас, необхідно відзначити, що методологічний інструментарій для пізнання злочинної діяльності є доволі широким, зокрема її аналіз можна здійснювати й крізь призму окремих теоре-